

Productiviteit en economische groei

INTERNATIONAAL

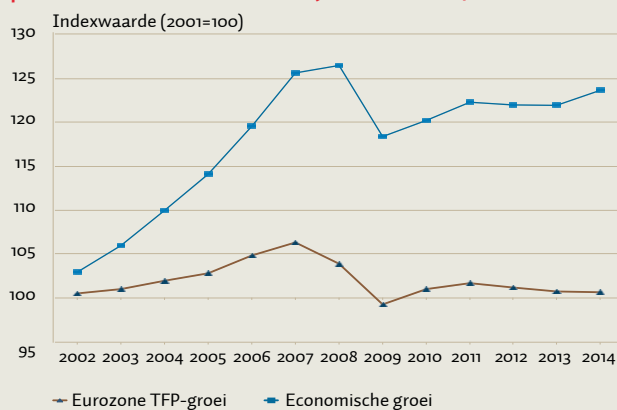
Volgende week spreekt de Europese Raad over hoe de Europese Monetaire Unie (EMU) verder versterkt kan worden. Versterking is noodzakelijk om de EMU schokbestendiger te maken en voorwaarden te scheppen voor een gelijkmatige en houdbare economische groei. De recente lenteraming van de Commissie laat een aantrekkelijke groei zien in alle eurolidstaten. De vraag is echter of deze groei structureel van aard is, of samenhangt met andere factoren zoals monetaire verruiming en de lage olieprijs.

De verwachting is dat de economie van de eurozone in 2015 met 1,5 procent zal groeien. Ook in lidstaten die vanaf 2008 te maken hadden met een forse economische neergang – Italië, Spanje, Portugal en Ierland – zijn de verwachte groeicijfers voor 2015 overwegend positief. Voor structurele economische groei op de lange termijn is het echter cruciaal dat ook de productiviteit in de eurozone toeneemt. Nominale groei veroorzaakt door kredietaanwas is onhoudbaar wanneer dit niet wordt vertaald in bijbehorende ontwikkelingen van productiviteit en verdienvermogen van een economie. Met het oog op vergrijzing is productiviteitsgroei essentieel om toekomstige welvaart te waarborgen.

De figuur geeft de cumulatieve groei van het bruto binnenlands product (bbp) en de totale factorproductiviteit (TFP) weer voor de eurozone. De TFP is de economische groei gecorrigeerd voor arbeidsdeelname en kapitaalaccumulatie. Omdat de TFP onder andere technologische ontwikkelingen en institutionele effecten omvat, wordt deze vaak gebruikt om de productiviteitsgroei in een land te indiceren. De figuur laat zien dat er sinds 2002 per saldo geen productiviteitsgroei is geweest.

De afgelopen jaren zijn er in de eurolidstaten diverse productmarkt-, arbeidsmarkt- en institutionele hervormingen doorgevoerd teneinde de Europese economie te moderniseren. Om de productiviteit in de eurozone te verbeteren zijn verdere structurele hervormingen echter noodzakelijk. Daarom is het nuttig om een discussie op Europees niveau te voeren over de mogelijkheden om onze economieën structureel te versterken. ■ **TOEP VAN DIJK EN LUKAS WESTPHAL (MINISTERIE VAN FINANCIËN)**

Ongewogen gemiddelde groei productie en productiviteit eurozone, 2002–2014

Bron: The Conference Board Total Economy Database, mei 2015

Het deflatiespook

MONETAIR

In de Europese Unie lag het consumptieprijspeil in het eerste kwartaal van 2015 0,3 procentpunt onder het niveau van een jaar daarvoor. Er was in Europa al enige tijd sprake van afzwakkende inflatie (figuur). Ook in de Verenigde Staten daalde het prijspeil licht. In het Verenigd Koninkrijk bleef het consumptieprijspeil onveranderd. In Japan, dat lange tijd met deflatie te kampen heeft gehad, lag het inflatiecijfer in het eerste kwartaal van dit jaar boven de 2 procent op jaarbasis.

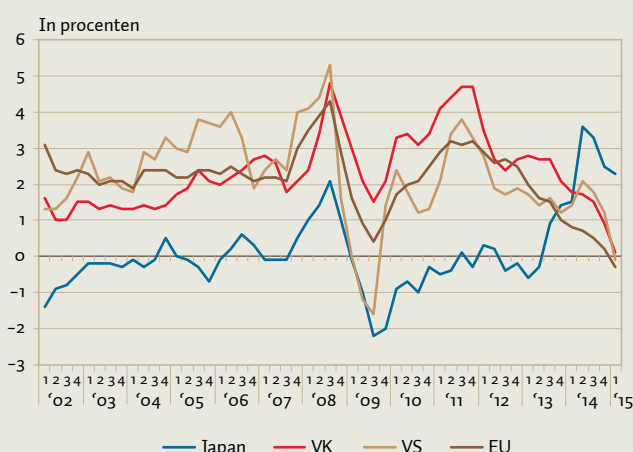
De sterke daling van olieprijsen heeft een belangrijke rol gespeeld bij dit beeld. Afgezien van de prijsontwikkelingen voor de volatiele onderdelen als energie en voedingsmiddelen ligt de stijging van het consumptieprijspeil in Europa ruim boven de nulgrens, maar tegelijkertijd ook ruim onder de 2 procent.

Welke risico's kleven aan algemene prijsdalingen? Als consumenten verwachten dat prijzen zullen gaan dalen, kunnen zij hun uitgaven uitstellen tot een later tijdstip. De mogelijke negatieve gevolgen van deflatie voor de reële economie zijn recentelijk in een studie van de BIS onder de loep genomen. De studie beschouwt 38 landen over de tijdsperiode 1825–2010. Onderzocht is of de economische groei in jaren met een stijgend consumentenprijspeil significant verschilt van de groei in jaren waarin het prijspeil daalt. Er wordt geen systematisch empirisch bewijs gevonden dat periodes van deflatie samengaan met lage groei of recessies. Andere studies vinden wel bewijs voor een tijdelijk negatief effect voor de reële economie. Kenmerkend voor sommige van deze studies is dat de betekenis van deflatie wordt beschouwd in combinatie met andere determinanten van consumptieve bestedingen. Ook de samenstelling van het

bestedingspakket is relevant in dit kader. Zo heeft in de VS de aanschaf van duurzame producten sterker te lijden onder deflatieverwachtingen dan de aankopen in de supermarkt.

Overigens wordt op dit moment het risico van deflatie niet hoog ingeschat. Volgens recente voorspellingen van het Eurosysteem zal de inflatie in het eurogebied in de komende twee jaar naar verwachting weer terugkeren naar een niveau juist onder de 2 procent ■ **AD STOKMAN (DNB)**

Jaar-op-jaar inflatie in de VS, Europa en Japan

Bron: DNB

Vrouwen in academische functies

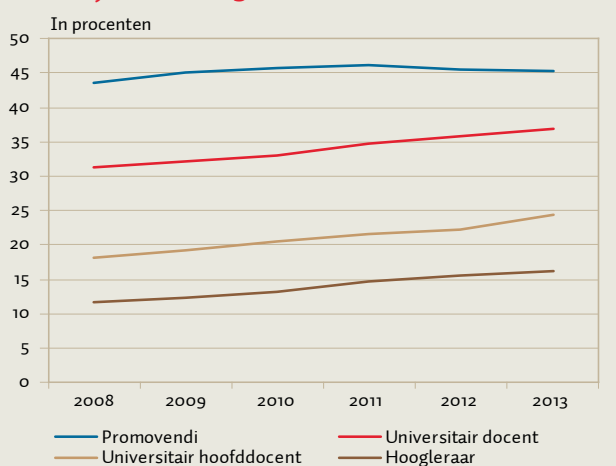
ONDERWIJS & WETENSCHAP

Het percentage vrouwen in de universitaire wereld krijgt steeds meer aandacht. Op verschillende Nederlandse universiteiten wordt momenteel druk gewerkt aan het ontwikkelen van beleid om meer vrouwen in wetenschappelijke functies te krijgen. In de figuur is het percentage vrouwen onder de promovendi, universitair do-

centen (UD), universitair hoofddocenten (UHD) en hoogleraren aan Nederlandse universiteiten in de periode 2008–2013 weergegeven. Onder promovendi schommelt het percentage vrouwen in de gehele periode ongeveer rond de 45. Onder de andere drie academische functies is dat percentage een stuk lager. Hoe hoger op de academische ladder, hoe kleiner het aandeel vrouwen. In 2013 is 37 procent van de universitair docenten vrouw, 25 procent van de universitair hoofddocenten en 16 procent van de hoogleraren. Toch is er de afgelopen zes jaar sprake van een – weliswaar lichte – stijging van het aandeel vrouwen in deze drie academische functies.

Aanvullende analyses op de VSNU WOPI-data waarop de figuur is gebaseerd, laten zien dat er nog meer man-vrouwverschillen zijn in de academische wereld. Vrouwen zijn gemiddeld genomen jonger in alle wetenschappelijke functies, behalve in het promotietraject. Hier blijken vrouwen gemiddeld ouder te zijn dan hun mannelijke collega's. Ook blijken er verschillen te zijn in het type aanstelling. Terwijl vrouwen met een UD-functie minder vaak een vast contract hebben dan hun mannelijke collega's, hebben ze gemiddeld vaker een vast contract in de twee hogere academische functies. Gecontroleerd voor het type aanstelling en de leeftijd blijken vrouwen die universitair docent of hoogleraar zijn in een lagere functiecategorie ingeschaald te zijn dan vergelijkbare mannen. Nader onderzoek naar de oorzaken van deze en andere man-vrouwverschillen in de academische wereld is wenselijk alvorens beleid te ontwikkelen teneinde de percentages vrouwen in wetenschappelijke functies te verhogen. ■ **ANNEMARIE KUENN-NELEN (ROA)**

Percentage vrouwen in wetenschappelijke functies, 2008–2013

Luisteraars bereiken of geld verdienen

ECONOMIE & SAMENLEVING

Van de muzikanten die het rechtenbeheer aan Buma/Stemra hebben uitbesteed heeft 46 procent een bruto-inkomen tot 30.000 euro. Gemiddeld wordt 29 procent van de inkomsten buiten de muziek verdiend; auteursrechtenvergoedingen leveren 16 procent van het inkomen op. In een enquête die eind 2014 is gehouden onder de leden van Buma/Stemra is gevraagd wat muzikanten belangrijk vinden aan auteursrechtenbeheer. De respons van N=645 staat gelijk aan 13 procent van het aantal actieve leden met stemrecht. Respondenten konden 100 punten verdelen over uitbetaalsnelheid, gemak van rechten-

beheer, de hoogte van de rechtenvergoeding, het publieksbereik en de mogelijkheden voor promotie. De hoogte van de rechtenvergoeding staat op 1, gevolgd door gemak en de snelheid van uitbetaling. Slechts 14 procent van de respondenten geeft aan publieksbereik belangrijker te vinden dan de hoogte van de vergoeding.

De enquête biedt daarmee inzicht in de verhoudingen tussen twee belangrijke drijfveren in de creatieve industrie: inkomsten en het bereiken van publiek. Mogelijk is er sprake van een carrière-effect: een hoog publieksbereik vandaag leidt in de toekomst misschien tot meer inkomsten. De figuur toont op de horizontale as het brutojaarinkomen, inclusief inkomsten die niet aan de muziek gerelateerd zijn. Op de verticale as staat het belang van publieksbereik en promotie enerzijds, versus het belang van de hoogte van de rechtenvergoeding anderzijds. Muzikanten in de inkomenscategorie 10.000 tot 20.000 euro kenden dus 35 procent van de punten toe aan publieksbereik en promotie.

Het belang van publieksbereik voor de auteur neemt af met het inkomen. De beter verdienende auteurs vinden de hoogte van de rechtenvergoeding belangrijker dan het publieksbereik. Een mogelijke verklaring is dat voor hen het maximale publieksbereik al is behaald. Auteurs die minder dan 20.000 euro verdienen, vinden publieksbereik wel substantieel belangrijker dan de hoogte van de rechtenvergoeding. Hiervoor zijn verschillende verklaringen denkbaar: willen deze auteurs een naam opbouwen om later meer met muziek te kunnen verdienen of zijn auteursrechtenvergoedingen geen belangrijke drijfveer voor deze groep? ■ **ROB VAN DER NOLL (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)**

Inkomsten versus publieksbereik

